

Францыск Скарына. Творы / Уступ. арт., падрыхтоўка тэкстаў, каментарый, слоўнік А. Ф. Коршунава. Мн.: Навука і тэхніка, 1990. 207 с.

Францыск Скарына не пакінуў якіх-небудзь спецыяльных прац па гісторыі, філасофіі, лінгвістыцы, праву, этыцы, эстэтыцы, біблістыцы і г. д. Між тым у гісторыі нацыянальнай культуры ён лічыцца пачынальнікам многіх галін навукі, — свае погляды вялікі ўсходнеславянскі асветнік сфармуляваў у прадмовах і пасляслоўях да выдадзеных ім кніг Бібліі. Прадмоўна-пасляслоўны комплекс Францыска Скарыны па няпоўных дадзеных налічвае 22 прадмовы і 25 сказанняў, тры вершы, два гімны, пасхалію і больш за 60 пасляслоўяў-калафонаў. Упершыню найбольш поўны звод тэкстаў Ф. Скарыны быў апублікаваны ў 1969 г. А. Ф. Коршунавым і М. І. Прашковічам. Прайшло больш за дваццаць гадоў, і да 500-гадовага юбілею Ф. Скарыны з'явілася новае выданне твораў усходнеславянскага першадрукара.

Кожнае новае навуковае выданне тэкстаў — своеасаблівы вынік працы не толькі тэкстолагаў, але ўвогуле ўсіх даследчыкаў — скарыназнаўцаў, мера, якая вызначае ступень інтэлектуалізацыі пэўнага пакалення ці некалькіх пакаленняў вучоных. Нагадаем пра тое, што ў нашай рэспубліцы адсутнічае аддзел, сектар, група навукоўцаў, якія непасрэдна і пастаянна займаліся б вывучэннем, класі-

фікацыяй, збіраннем творчай спадчыны першадрукара. Даследаванні ж прад'юбілейнага плану, нават калі на яго выкананне кінуты лепшыя навуковыя сілы, зразумела, не могуць запоўніць тую навуковую лакуну, што дагэтуль пануе ў скарыназнаўстве. Вось чаму не даследавана паэтыка прадмоў і пасляслоўяў Ф. Скарыны, іх тыпалогія, не вывучаны крыніцы заназычання і нраблема тонікі.

У пачатку 80-х гадоў В. І. Дарашкевічам была «прабіта» для Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР група лаціністаў, якая непасрэдна займалася б тэксталагічным вывучэннем спадчыны Ф. Скарыны. Надалей меркавалася, што пойдзе франтальнае вывучэнне фондаў архіваў і буйнейшых кнігасховішчаў Заходняй Еўропы, дзе маглі б захоўвацца матэрыялы, звязаныя са Скарынам і іншымі дзеячамі Старажытнай Беларусі.

Зборнік тэкстаў Францыска Скарыны, падрыхтаваны А. Ф. Коршунавым, найлепшым чынам адлюстраваным стан нашага скарыназнаўства. Што датычыцца колькаснага складу твораў, то ў параўнанні з выданнем 1969 г. ён дапоўнены поўным тэкстам пасхаліі, што была выяўлена А. Надсанам у Каралеўскай бібліятэцы Капенгагена ў складзе «Малой падарожнай кніжкі», пашыраным варыянтам пасляслоўя да «Апостала» з экзэмпляра Дзяржаўнага гістарычнага музея ў Маскве, двума акафістамі з акравершамі.

У якасних адносінах новы зборнік адзначаецца ад папярэдняга выдання тым, што мае каментарыі (каменціруюцца імёны, што сустракаюцца ў тэкстах, і геаграфічныя назвы) і паказальнікі імёнаў і геаграфічных назваў, а таксама кароткі слоўнік. Адзначым, што імёна-геаграфічныя каментарыі займаюць значную частку зборніка, і сам іх пералік — ужо лепшае сведчанне шырокага кругагляду нашага славутага земляка. Разам з тым, перагружаныя інфармацыяй, якая прама не датычыцца тэкстаў Францыска Скарыны, гэтыя каментарыі нагадваюць адпаведныя энцыклапедычныя артыкулы. Такі тып каменціравання быў бы апраўданым, калі б тут змяшчаліся звесткі, тлумачэнні асобных мясцін тэкстаў, словазлучэнняў, указаны крыніцы запазычання і г. д. Вось чаму, на маю думку, каментарыі ў дадзеным зборніку не выканалі той функцыі, якая ім звычайна адводзіцца.

У беларускай медыявістыцы дагэтуль не выпрацаваны прыкладныя правілы транслітэрацыі старажытных тэкстаў. Таму пры кожнай новай публікацыі тэкстаў складальнік павінен рабіць заўвагі на конт сваіх прынцыпаў выдання. У параўнанні з выданнем 1969 г. і публікацыяй тэкстаў у Скарынаўскай энцыклапедыі, у апошнім зборніку значна менш недакладнасцей тэксталагічнага плану. Між тым і ў новым выданні часам сустракаецца «умепванне» у аўтарскі тэкст заўваг, (накшталт «римлян», с. 107), тым больш, што ў дадзеным выпадку тэкст не патрабуе падобнага ўдакладнення: назва кнігі ўказвае на адрасата паслання апостала Паўла.

Думаецца, што новы этап даследавання творчай спадчыны Францыска Скары-

ны, дазволіць даць адказы на складаныя пытанні літаратуразнаўча-тэксталагічнага плану, якія былі нявырашаныя ды і не ставіліся перад вучонымі-медыявістамі гэтага этапу вывучэння.

У. Г. Кароткі.